

Sähkötuottajien osallistuminen siirtoverkon kustannuksiin

EU-lainsäädännöllä säännellään siirtoverkon liittymismaksuja ja siirtotariffeja hyvin kattavasti. EU-lainsäädännön mukaan liittymismaksujen tulee perustua aitoihin kustannuksiin. Verkkoon liittyjät (tuotanto ja kulutus) maksavat itse kaikki kustannukset liittymisjohdon osalta eikä näitä kustannuksia jyvitetä muille verkon asiakkaille. Liittymismaksut perustuvat keskimääräisiin vastaavista liittynöistä aiheutuneisiin kustannuksiin. Sähkön loppukäyttäjien liittymismaksuja ei voida siirtää tuottajien maksettavaksi. Tuotannon siirtotariffeille on säädetty EU-asetuksessa maksimi 1,2 euroa/MWh, loput kustannukset peritään kantaverkkoon liitettävältä kulutukselta. Maksut eivät saa sisältää asiaan liittymättömiä kustannuksia, joilla tuettaisiin niihin liittymättömiä toimintapoliittisia tavoitteita.

Kantaverkkoyhtiö Fingridin keskimääräinen tuotannon siirtomaksu on noin 1 euroa/MWh. Tariffissa on sekä energiaan että tuotantotehoon perustuva komponentti. Tämän vuoksi tuotannon siirtomaksu riippuu laitoksen tuotannon huipunkäyttöajasta ja vaihtelee tyypillisesti välillä 0,85–1,2 euroa/MWh. Keski-Euroopassa tyypillisesti tuotanto ei maksa siirtomaksuja lainkaan. Ainoastaan Suomessa, Ruotsissa, Irlannissa ja Bulgariassa kerätään merkittävä osuus kantaverkon kustannuksista sähkön tuottajilta. Suomessa tuotannon osuus kustannuksista vuonna 2020 oli 18,6 % ja Ruotsissa 37 %. Ruotsin tuotannon siirtotariffi vuonna 2020 oli noin 1,4 euroa/MWh. Tariffi sisältää todennäköisesti myös muita kuin sähköenergian siirtoon liittyviä kustannuksia, kuten maksuja järjestelmäpalveluista.

Tuotannon siirtomaksun suuruus vaikuttaa tuotannon sijoittumiseen Suomeen ja naapurimaihin. Ruotsia korkeampi tuotannon siirtomaksu ohjaisi tuotannon sijoittumista Suomen sijasta Ruotsiin (sama pätee myös kulutukseen). Suomen tuotantokapasiteetti on pitkään ollut selvästi pienempi kuin Suomen kulutushuippu. Sähköistyvä yhteiskunta ja suunnitellut teolliset investoinnit edellyttävät myös merkittävää sähköntuotantokapasiteetin lisäystä. Näistä syistä tuotannon siirtomaksut on pyritty pitämään kilpailukykyisinä naapurimaihin verrattuna. Siirtotariffeissa ei voida EU:ssa tehdä eroa kotimaisten ja ulkomaisten investojien välillä.

Tällä hetkellä Fingrid rahoittaa suuren osan siirtoverkkoinvestoinneistaan ns. pullonkaulatuloilla. Fingridille pullonkaulatuloja syntyy aluehintaeroista Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Viron välisillä rajoilla. Hintaerojen naapurimaihin, etenkin Viroon, voidaan katsoa lisääntyvän, kun Suomeen rakennetaan runsaasti sähkön keskihintaa laskevaa tuulivoimaa. Suurista pullonkaulatuloista johtuen Fingrid on myös päättänyt olla perimättä kantaverkkomaksuja kuuden kuukauden ajalta vuonna 2023, mikä alentaa maksuja yhteensä noin 300 miljoonalla eurolla.